

**ULUSLARARASI HÂCE MUHAMMED LUTFÎ
(ALVARLI EFE)
SEMPOZYUMU
(25-26 NİSAN 2013, ERZURUM)
BİLDİRİLER**

**EDİTÖR
PROF.DR. CENGİZ GÜNDOĞDU**

**EDİTÖR YARDIMCILARI
ARŞ.GÖR. MUAMMER CENGİZ
ARŞ.GÖR. OSMAN NURİ KARADAYI**

ERZURUM - 2013

Alvarlı Muhammed Lutfî'nin Nakşbendî-Hâlidî Silsilesi

Doç. Dr. Halil İbrahim Şimşek

Hitit Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi

Giriş

Bir şahsın tasavvufa intisabı ve silsilesini incelerken onun hayatından bahsetmek doğru tespit yapma açısından oldukça önemlidir. Ancak bu sempozyumda yer alan çeşitli başlıklar altındaki tebliğlerde Alvarlı

Efe adıyla meşhur olan Muhammed Lutfî'nin (1285-1375/1868-1956) hayatı, ilim tahsili ve eserleri hakkında yeterli düzeyde bilgiler verildiği için bu hususlara değinmeyip onun tasavvufa yönelişi ve intisabının nasıl gerçekleştiği konusuna değinerek daha sonra onun Nakşbendî-Hâlidî silsilesinden bahsedeceğim.

Alvarlı Efe'nin Tasavvufa İlgisi ve İntisabı

Alvarlı Efe'nin babası Gedâi Hüseyin Efendi (ö.1336/1918) daha o doğmadan Nakşbendiliğe intisab etmiş bir mutasavvıftı. Bu sebeple Alvarlı Efe'nin tasavvufi terbiyenin hâkim olduğu bir aile ortamında yetiştiği söylenebilir. Hüseyin Efendi sadece maneviyatta değil aynı zamanda zâhiri ilimlerde de farklı yerlerde birçok hocadan tahsil görüp icazet almış bir âlimdir. Bu sebeple Hüseyin Efendi bir yandan Muhammed Lutfî ve diğer çocuklarına zâhiri ilimleri okuturken diğer yandan onların bâtınlarını da tasavvufi terbiyeyle kâmilleştirerek yetiştirmiştir.

Hüseyin Efendi önce Hâlid el-Bağdadi'nin Erzurum'da ikamet eden halifesi Hacı Feyzullâh Efendi'ye (ö.1282/1865) intisab etmiştir. Onun vefatından sonra Hâlid el-Bağdadi'nin diğer bir halifesi olan İsmail Şirvanî'nin (ö.1264/1847) halifesi Mir Hamza Nigari'den (ö.1303/1886) tasavvufi terbiyesine devam etmiştir. Nigari'nin vefatından sonra bir müddet tasavvufi hayatını kendi hâlinde devam ettiren Hüseyin Efendi 1307/1890'da Hasankale'de (Pasinler) imamlık vazifesini yürüten oğlu Alvarlı Efe'yle birlikte Bitlis'e Hâlid el-Bağdadi'nin halifelerinden biri olan Seyyid Taha Hakkarî'nin (ö.1269/1853) halifesi Muhammed Küfrevî'nin (ö.1314/1897) ziyaretine gitmişlerdir. Alvarlı Efe orada kendinde zuhur eden bazı hâllere binaen babasıyla beraber Muhammed Küfrevî'ye intisab ederek Nakşbendî-Hâlidî usulüne göre seyir ve sülûkuna başlamıştır. Böylece Alvarlı Efe müridinden tasavvufi terbiyesine dair ilk dersleri alarak babasıyla birlikte Erzurum'a dönmüştür.

Alvarlı Efe şeyhi Muhammed Küfrevî'yle ilk karşılaşmalarına dair bir hatırasını şöyle anlatmıştır:

"Pir-i akdesim şâh-ı Şirvan Muhammed Küfrevî, her gün iki saat sohbet buyururlarmış. Pederimle birlikte sohbetleriyle müşerref oldum. Sohbetten sonra Hazret-i Pir meclisten dışarı çıktılar. Ben de irâdem olmadan yerimden kalktım, kapıya doğru yöneldim. Bir kuvvet beni çekiyordu. Odadan dışarı çıktığımda Hazret-i Pir bir kolunda büyük oğlu Şeyh Abdülhâdî diğerinde küçük oğlu Şeyh Abdülbâkî olduğu halde ayakta durmuş bekliyordu. Bana mübarek elleriyle yaklaşmamı emretti; yaklaştım... O zât-ı

mukaddes mübarek elleriyle şakaklarımdan tutup bir nazar etti ki, başım Arş'a değdi zannettim..." (Kutlu, 2006: 42-43)

Alvarlı Efe birçok konuya dair düşüncelerini şiirlerinde ifade etmiştir. O yaşadığı bazı hadiseler ve tanıdığı bazı zâtlar hakkında da şiirler yazmıştır. Alvarlı Efe'nin müşidi Muhammed Küfrevî'ye intisabını anlattığı ve şeyhine karşı duyduğu hisleri açıkladığı 56 beyitlik şiirinin ilk beş beyti şöyledir (Kutlu, 2011: 582):¹

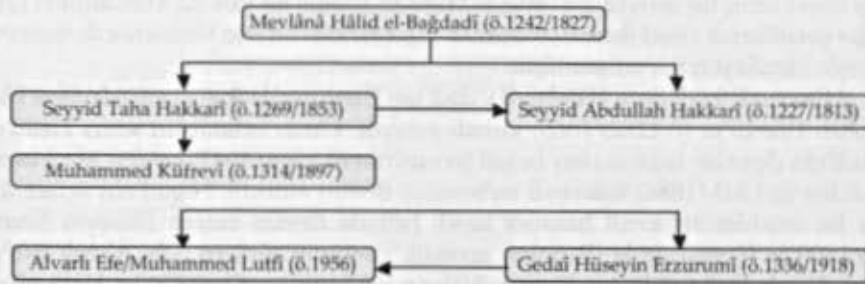
*Bin üçyüz yedide oldum revâne
Erişdim ratza-i dârü'l-emâne*

*Cibân gülzâr içinde bir gül-i ter
O şehr-i Bitlis idi verd-i ahmer*

*Mekân ile mekân bulur şerâfet
Kerîm ile görülür her kerâmet*

*Mübârek bir zaman kıldım ziyâret
Ziyârete var idi bir işâret*

*Verirdi feyz-i Feyyâz'dan nişânı
Var idi Bitlis'in bir âli-şânı*

Şeyhinin işaretiyle babasının gözetiminde sülûk derslerini yerine getiren Alvarlı Efe belli aralıklarla şeyhini ziyaret ederek manevî açıdan kendini geliştirmiştir. Yine bir ziyaretinde kendisine artık sülûkünü tamamladığını belirten müşidi Muhammed Küfrevî tarafından 1312/1894'te Nakşibendî tarikatında hilafet ve irşad icazeti verilmiştir. Alvarlı Efe irşad vazifesini imamlık yaptığı Dinarkom, Yavi, Hasankale ve Alvar'da sürdürmüştür. Daha sonra 1939'da prostat rahatsızlığı sebebiyle tedavi amaçlı Erzurum'a yerleşen Alvarlı Efe vefatına kadar burada kalıp kendisini ziyaret edenleri irşad etmiştir (Kıyıcı, 1989: 552).

¹ Yukarıda metin içinde naklettiğimiz beyitler Hüseyin Kutlu tarafından bugünün Türkçesine şöyle aktarılmıştır: "1307/1890 da yola çıktım ve her türlü endişe ve korkudan uzak, cennet bahçelerinden bir bahçe gibi olan Bitlis'e ulaştım. Bitlis, yeryüzü gül bahçesinde taze bir gül; bir kırmızı gül idi. Yani yeryüzünde tekti. Mekân, oturanla değer ve şeref bulur. Bütün lütuf ve bağışlar, değer ve şerefler, lütuf ve bağışta bulunan; asâlet ve şeref sâhibi bir kimseyle ortaya çıkar. Pie-i Küfrevî'yi manevî bir işaretle mübarek bir zamanda ziyaret ettim. Bitlis'in Feyyâz-ı Mutlak Allah zü'l-Celâl'in maddi-manevî bolluk, bereket ve ihsânından alametler gösteren çok değerli, şanlı, şerefli yüce bir kimesesi vardı." (Kutlu, 2006: 40).

Alvarlı Efe'nin Nakşbendî-Hâlidî silsilesi

Alvarlı Efe'nin Nakşbendî-Hâlidî silsilesinde Hz. Peygamber(s.a.s.)'e kadar uzanan isimler kendisinin yazdığı Silsilenâme'de kaydedilmiştir. Bu silsilenin Hâlid el-Bağdadi'ye kadar olan kısmı zaten malumdur. Ancak sözü edilen silsilenin Hâlid el-Bağdadi'den kendine kadar olan kısmı şöyledir:

Yukarıdaki şemada yer alan isimler Alvarlı Efe'nin Silsilenâme'sindeki mısralarında şu şekilde geçmektedir:

*Müceddid-i zeman Hazret-i Hâlid
Hidâyet güneşidir feyz-i câvid*

*O Abdullâh-ı Hakkârî nevâle
Erişdi devlet-i seyr-i cemâle*

*Muallâ-yı himem Seyyid Tâhâ'dır
Velâyetde makâmı müntebâdır*

*Muhammed Küfrevî kûmûz-i himmet
Bu ümmete delil Hâdî-i rahmet*

*Anın ferzendi Abdülhâdî Şâh'dır
Velâyet rutbesinde âli-câhdır*

*Diğer ferzendi Abdülbâkî cânân
Reşâdet tahtına oldu o sultân*

*Şeyh Nesîm'dir nesîm-i hidâyet
Mir'ât-ı ceddidir bâb-ı saâdet*

*Şeyh Yûsuf-i Kûdî nur-feşândır
Meyân-ı evliyâda âli-şândır*

*Gedâî Şeyh Huseyn ol nûr cemâle
Şebâdetle erüp Hakk'a visâle*

Muhammed Lutfî'dir bâb-ı tecellâ

Meyân-ı evliyâ kadri muallâ (Kutlu, 2011: 45-46, 49-50)

Yukarıdaki mısralardaki silsilede isimleri zikredilen Abdulhadi Küfrevî (ö. 1333/1914), Abdülbaki Küfrevî (ö.1943) (Muhammed Küfrevî'nin oğulları), Nesim Küfrevî (ö.1951) (Abdülbaki'nin oğlu) ile Yusuf Kûdî (ö.1921) (Muş'un Kod/Tan köyünde meskûn olup Alvarlı Efe'nin hürmet ettiği halife arkadaşısıdır) ve Gedâî Hüseyin Erzurumî gibi zâtlar Muhammed Küfrevî'nin diğer halifeleridir. Alvarlı Efe, Muhammed Küfrevî'nin vefatından sonra müşdidinin oğullarına saygı göstermiş ve zaman zaman onların ziyaret etmek için Bitlis'e gitmiştir. Hatta oğlu Seyfettin Mazlumoğlu'nu (ö.1984) Muhammed Küfrevî'nin oğlu Abdülbaki Efendi'ye intisab ettirerek tasavvufî terbiyesini ondan almasını sağlamıştır (Kutlu, 2006: 24). Seyfettin Efendi'nin icazetini şeyhinin vefatından sonra onun oğlu Nesim Efendi vermiştir (Kutlu, 2006: 59).

Şimdi Silsilede Hâlid el-Bağdadi'den Alvarlı Efe'ye kadar yer alan 3 zat hakkında kısa bilgiler vermek istiyoruz.

Hâlid el-Bağdadi

Mevlânâ² Hâlid el-Bağdadi 1193/1779'da Süleymaniye'ye bağlı Karadağ'da doğdu. Çocukluğundan itibaren hıfzını tamamlayarak başladığı ilim tahsilini birçok hocadan çeşitli ilimlere dair dersler tahsil ederek sürdürdü. Belli bir süreçten sonra hocalarından icazet alan Mevlânâ Hâlid hocası Abdülkerim el-Berzenci'nin 1213/1798'de vefatıyla onun Süleymaniye'deki medresesine müderris tayin edildi (Algar, 1997: 284; Memiş, 2000: 33, 45; Şimşek, 2009: 373). Manevi yönden kendisini yetiştirmek isteyen Mevlânâ Hâlid rehber arayışlarına başladı. O bu arayışları devam ederken 1220/1805'te hacca gitti ve burada kendisini hayrette bırakan birçok olayla karşılaştı. Hacdən dönüşünde tekrar Süleymaniye'deki medresesinde görevine devam eden Mevlânâ Hâlid manevi arayışlarına devam etti. Mevlânâ Hâlid kendisini ziyaret eden Rahimullah Azimabâdi'nin

Halid el-Bağdadi'nin Türbesi

(ö.1260/1844) tavsiye ve davetiyle Abdullah ed-Dihlevî (ö.1240/1824) ile görüşmek için 1224/1809'da Hindistan'a gitmeğe karar verdi. Uzun süren bir yolculuğun (4-5 ay kadar sürdüğü rivayet edilmektedir) ardından Hindistan'a ulaşıp Abdullah ed-Dihlevî'yle görüştü. Aradığı mürşidi bulduğuna kanaat getirerek ona intisab etti. Yaklaşık altı ay gibi bir sürede sülükünü tamamlayan Mevlânâ Hâlid'e mürşidi tarafından 1225/1810'da hilafet ve irşad icazeti verildi. Artık icazetli bir şeyh olarak Süleymaniye'ye dönen Mevlânâ Hâlid buradaki irşad vazifesi esnasında çeşitli sebeplerden kaynaklanan bazı sıkıntılara maruz kaldı. İstişare ettiği dostlarının tavsiyesiyle Bağdat'a göçtü. Orada da bazı şahısların kendisini rahat bırakmaması üzerine kendisini Şam'a davet eden Hüseyin el-Muradî'nin (ö.1267/1850) teklifini kabul ederek 1237/1823'te Şam'a yerleşti. Burada birçok mürid ve halifenin yetişmesine vesile olan Mevlânâ Hâlid 1242/1827'de Şam'da vefat etti ve Kasiyon tepesindeki kabristana defnedildi (Algar, 1997: 284; Memiş, 2000: 52-63; Şimşek, 2009: 375-377).

Mevlânâ Hâlid 19. Yüzyılın birinci çeyreğinde Nakşibendî-Müceddidi silsilesinin önemli simalarından biridir. Bu sebeple kendisinden sonraki silsile Nakşibendî-Hâlidî olarak anılmıştır. Adeta medrese ve tekkeyi birleştiren bir yaklaşıma sahip olan Mevlânâ Hâlid ilim ehli insanlar arasında oldukça fazla kabul görmüştür. Tasavvufi terbiyede râbitaya ayrı bir önem atfeden Mevlânâ Hâlid'in bu tutumu bazı kişiler tarafından eleştirilmiştir. O söz konusu eleştirilere cevap olmak üzere meşhur râbita risalesini yazmıştır. Bazı eserlerde onun Hicrî 13. Asrın müceddidi olduğu kaydedilmektedir. Kendisi hayatta iken pek çok halife yetiştirip onlara icazet vermiştir. Onun halifelerinin

² Hâlid el-Bağdadi'ye müritleri tarafından Mevlânâ lakabıyla hitab edilmiş ve daha sonra onun adı Mevlânâ Hâlid diye meşhur olmuştur.

sayısını yüzün üzerinde olduğu (bazı eserlerde 111) belirtilmektedir. Mevlânâ Hâlid halifeleri vasıtasıyla Uzakdoğu'dan Balkanlar'a, Afrika'dan Asya'nın kuzey bölgelerine kadar pek çok yerde Nakşbendî neşesinin yayılmasına ve kabul görmesine vesile olmuştur. Mevlânâ Hâlid'in silsilesine mensup şeyhler günümüzde de oldukça etkilidir.

Mevlânâ Hâlid'in tasavvuf, hadis ve kelam alanlarına ait risaleleri, mektuplarının toplandığı Mektûbât'ı, Farsça, Arapça ve Kürtçe şiirlerinin yer aldığı Dîvân'ı bize kadar ulaşan eserleri arasındadır.³

Taha el-Hakkârî

Taha en-Nehri/el-Hakkârî'nin babası Ahmed Efendidir. Neseb olarak Abdulkadir Geylani soyundan gelmektedir. Seyyid Taha adıyla meşhurdur. O, Mevlânâ Hâlid'e amcası Seyyid Abdullah (ö.1228/1813) vasıtasıyla intisab etmiştir. Amcası Abdullah Efendi, Mevlânâ Hâlid'in hem medrese arkadaşı bir âlim hem de onun Nakşbendî icazeti verdiği halifelerinden biridir. Abdullah Efendi şeyhini ziyaretlerinden birinde ona yeğeni Seyyid Taha'nın kabiliyetlerinden ve özelliklerinden bahsetmiştir. Abdullah Efendi'nin anlatıkları oldukça dikkatini çeken Mevlânâ Hâlid bir sonraki gelişinde Taha Efendi'yi de beraberinde getirmesini ona söylemiştir. Abdullah Efendi şeyhinin emrine istinaden sonraki ziyaretinde Seyyid Taha'yı ona getirmiştir. Bu buluşmada bir müddet sohbet ettiği Seyyid Taha'nın istidadını çok beğenen Mevlânâ Hâlid ona ilk tasavvufi derslerini telkin ederek intisabını kabul etmiştir. Seyyid Taha yaklaşık üç ay Şam'da kalarak bu zaman zarfında sülûkünü tamamlamıştır. Hatta bazı kaynaklarda sülûk esnasında müşşidinin Seyyid Taha'ya dağdan taş taşıttığı ve diğer müritlerin seyyid olan birine müşşidlerinin bu tutumuna şaşırarak kaydedilmektedir. Çünkü onlar Ehl-i beyt'e çok saygılı olan müşşidlerinin seyyid olan bir kişiye bu muameleyi yapmayacağını düşünmekteydiler.

Seyyid Taha icazet aldıktan sonra bizzat müşşidi tarafından atının yuları tutularak Şam'dan uğurlanmış ve irşad vazifesini yürütmek üzere Nehri yakınındaki Berdesur'a gönderilmiştir. Bu sırada Nehri'de (Bağlar) irşad ve tedris faaliyetlerini yürüten amcası Abdullah Efendi 1228/1813'te vefat edince kendisi Berdesur'dan Nehri'ye gelerek onaya yerleşmiştir. Burada ona müracaat edenlere hem zahiri ilimleri öğreterek ilmi icazetler vermiş hem de isteyenlere tasavvufi terbiye vererek birçok mürid ve halife yetiştirmiştir.

Devrin İran yöneticilerinden Muhammed Şah kendisine hocalık yapmak üzere Seyyid Taha'yı İran'a davet etmiştir. Fakat o müşşidi Hâlid el-Bağdadi'nin Farsça yazdığı

Seyyid Taha'nın Kabri

³ Daha önce Sadreddin Yüksel tarafından Türkçe'ye çevrilerek yayımlanan Hâlid el-Bağdadi'nin Dîvân'ı (bk. Yüksel, 1977) tam metin olarak Abdülcebbar Kavak tarafından yeniden çevrilip bazı kısa açıklamalar ve diğer mutasavvıflardan nakillerle kısa şerhler yapılarak yayımlanmıştır (bk. Kavak, 2009).

bir mektubunda⁴ kendisine yönelik şu ifadelerini dikkate alarak bu davete icabet etmemiştir:

"Kıymetli Seyyid Tâhâ!

Allah Teâlâ'nın emanında ol! Âfet olan şöhretten daima çok sakın! Kişi için, talebelerin çokluğu büyük belâ olabilir. Allah Teâlâ sizi o âfetten korusun! Âmin. Kalbin acem beldelerine meylini öldürücü ve rûhu kurutucu zehir biliniz! Nerede kaldı ki, onların yanına gidilsin. Onlara yakın olmaktan, tatlı ve idareli dil kullanmaktan çok uzak olmalıdır. İnşâallah bir araya gelmezsiniz. Eğer Şah bile bizzat davet ederse gitmemek gerekir. Nerede kaldı ki, başkalarının davetine gidilsin. Böyle davete verilecek cevap şudur: "Biz derviş kimseleriz. Bizim işimiz, dünyadan kesilmek ve İslâm pâdişâhına duâ etmek insanların dinine hizmettir. Devlet reislerinin meclisinin edeplerini bilmeyiz." Sana emrettiğim üzere ol, muhalefet etme! Molla Mustafa Eşnevî'ye de fakirin selâmını söyle ve bu yazdıklarım aynı zamanda onun içindir. Fitne olan yerden çok uzak olup, dine hizmet edecek yerde bulunmak ve yerleşmek zarûridir. Bizden bir şey gizli tutulmasın ki, helâke sebep olur.

Kulların en zayıfı Hâlid en-Nakşibendî el-Müceddidî." (Yavuz, 1993: 11/411-412; Taşyürek, 1998: 122)

Seyyid Taha kendisi bu davete icabet edip İran'a gitmemekle birlikte Ehl-i Sünnet öğretisine göre eğitim talep eden Şah'a talebesi Abdurrahim Efendi'yi hoca olarak göndermiştir. Hoca Abdurrahim'in eğitiminden hoşnut olan Şah memnuniyetinin işareti olarak Seyyid Taha'ya elçiyle hediyeler göndererek İran topraklarındaki bazı köyleri kendisine bağışladığını iletmıştır. Seyyid Taha kendisinin Osmanlı tebaası olduğunu ve muhtaç durumda olmadığını belirterek bu bağışları kabul etmemiştir. Gönderilen hediyeleri de kendisine tebrik mektubu gönderen Sultan I. Abdülmecid'e arz etmiştir.⁵

Seyyid Taha 1269/1853'te Nehri'de vefat etmiş ve vasiyetine uygun olarak orada defnedilerek kabrinin üzerine türbe yapılmamıştır.

Muhammed Küfrevî

Muhammed Küfrevî'nin hayatı hakkında bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Onun torunu Kasım Kufralı (Küfrevî) Nakşibendilik üzerine doktora yapmış bir kişi olmasına rağmen dedesi hakkında geniş bilgi vermemiştir. Merhum Kasım Kufralı'nın elinde bazı belgelerin olması muhtemel olmakla birlikte bu evrakı ancak onun soyundan gelen insanlar bulup bilim ve yazı dünyasına sunabilirler. Böyle bir olayın gerçekleşmesi Nakşibendilik hakkında yapılacak tasavvuf araştırmaları açısından büyük bir hizmet olacaktır.

Muhammed Küfrevî Siirt'in Küfra (yeni adı Şirvan) beldesinde doğmuştur. Medrese tahsilinin ardından bir işaret üzerine Nehri'ye giderek Seyyid Taha'ya intisab etmiştir. Daha sonra Küfra'dan Bitlis'e gelmiş, vefatına kadar burada ilim tedrisi ve irşad görevlerini birlikte yürütmüştür. Küfrevî kendisinden zâhiri ilimlere dair dersleri tahsil

⁴Burada nakledilen mektup Nakşibendî silsileden bahseden bazı eserlerde geçmesine rağmen aslına ulaşamadım. Bazı kelimeler tashihleriyle yukarıda işaret edilen referans eserlerden naklettim.

⁵Söz konusu hediyelerle ilgili arşiv belgesi Zeki Tan tarafından neşredilmiştir. Bu belgeye bakıldığında Osmanlı yönetimi Seyyid Taha'ya gösterilen bu iltifan ve Şah tarafından gönderilen hediyeleri normal bir davranış olarak görmeyip Osmanlı-İran ilişkileri bağlamında tahlil edip irdelemiştir. (Belgenin aslı ve çevirisi için bk. Tan, 2013: 104-105).

eden pek çok kişiye ilmi icazetler vermiştir. Bunlar arasında Said Nursi de vardır. Bunun yanı sıra Nakşbendî usulüne göre sülûkünü tamamlayan müritlerine tarikatta hilafet ve irşad icazeti vererek tesir halkasını genişletmiştir.

Muhammed Küfrevî 1314/1897'de Bitlis'te vefat etmiş ve burada defnedilmiştir. Küfrevî'nin türbesi Bitlis Merkez İnönü Mahallesi'ndedir. Türbenin giriş kapısı üzerinde bulunan kitâbeye göre bu mekân Sultan II. Abdülhamid' in emriyle 1316/1898 yılında inşa edilmiştir (Kutlu, 2006: 23).

Alvarlı Efe şeyhi Muhammed Küfrevî için yazdığı methiyesinin 5-9 beyitleri şöyledir (Kutlu, 2006: 60):

Muhammed Küfrevî'nin Türbesi

*Burc-i Küfrâ'da mâb-ı münevver doğdu o meh-rû burşid-i ahmer
Mürşid-i ümmet ummân-ı rahmet nûr-i mücessem rûh-i meallah*

*Pîr-i Küfrevî emîr-i ebrâr nûr-i ma'nevî sultân-ı abyâr
Şems-i hidâyet necm-i seâdet hâdî-i ümmet min-keremillâh*

*Nâm-ı Muhammed sırr-ı mukaddes emîr-i aktâb bir zât-ı akdes
Serdâr-ı pîran râh-ı hüdâda lokman-ı devran li-hikmetillâh*

*Tavâf ederdi ricâl-i kirâm asrında olan âlim-i allam
Dergâh-ı Mevlâ idi o sultan ibsân ederdi hasbeten lillâh*

*LUTFÎ letâfet şânına şâyan burşid-i vâbdet güneşten ayan
Nâşir-i feyz-i Feyyâz-ı mutlak ehl-i imâna lillâhi fillâh*

Sonuç

Alvarlı Efe'nin Nakşbendî-Hâlidî tarikatına intisabı ve silsilesi hakkındaki bilgileri toplayarak bir bütünlük içinde sunmaya çalıştık. Metinde görüldüğü üzere manevi havanın hâkim olduğu bir aile ortamında doğan Alvarlı Efe hem zâhiri hem bâtını anlamda

* Metnini aktardığımız bu beyitlerin Hüseyin Kutlu tarafından günümüz Türkçesine aktarılmış şekli şöyledir: "Yüzü ay gibi parlak güzel, ilâhî tecellîlerden hâsıl olan nûrlarla ayın on dördü gibi Küfra burcundan doğdu. O İslâm dinine inanan milletin mürşidi, rahmet deryası, rûhu Allah ile olan, sanki elle tutulabilir gözle görülebilir cisim hâline gelmiş nûrdur. O Küfrevî Pîr, ebrârın önderi... O manevî nûr, abyârın sultanı... O hidayet güneşi, O saadet yıldızı, Allah'ın kereminden ümmetin yolunu aydınlatan hidayet rehberidir. İslâm Dini'ne inanmış milletin din rehberidir. Hz. Muhammed(sav)'ın ismini taşıyan temiz, mübarek sırt... Aktâb'ın reisi, pek temiz pek mübarek bir zât... Doğru yolda pîranın kumandanı, Allahu Teâlâ'nın hükmetinden dolayı zamanının Lokmân'ı. Şeref ve izzet sâhibi ileri gelenler, asrında yaşayan büyük âlimler, etrafında dönüp dolaşırlardı. O sultan Mevlâ'nın kapıydı. Karşılık ummayarak doğrudan Allah tızaatı için ibsân ederdi. Lutfî Güzellik, hoşya giden hâl ve nitelik O'nun şânına layıktır. Güneşten âşikâr bir vâbdet, iman sâhiplerine sonsuz derecede bolluk ve bereket veren, bağış sınırsız olan Feyyâz-ı Mutlak Yüce Allah'ın bağışını nimet ve ibsânını iman ehli kimselere Allah için yapıp dağıtan şahıstır." (Kutlu, 2006: 60).

kendisini yetiştirmiş bir zâttır. Muhammed Küfrevî'nin kendisine verdiği irşad göreviyle O sadece yaşadığı Erzurum'da değil pek çok yerde yaşayan insanlara mesajını ulaştırmış ve birçok kişinin manevî terbiye almasını sağlamıştır. Dinî açıdan oldukça zor günlere şahit olan Alvarlı Efe yılmadan ve bıkmadan usanmadan vefatına kadar irşad hizmetlerine devam etmiştir.

Sözlerimi noktalarken oturum başkanımıza, sunum yapan kıymetli tebliğcilere ve burada bizleri dinleme nezaketi gösteren dostlara saygılarımı arz ediyorum.

Kaynakça

Algar, H. (1997). "Hâlid el-Bağdadi". Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XV, 283-285.

Kavak, A. (çeviri, şerh ve tahkik) (2009). Divân-ı Mevlânâ Hâlid-i Bağdadi. Konya: Ensar Yayıncılık.

Kıyıcı, Selahattin (1989). "Alvarlı Muhammed Lutfi Efendi", Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, II, 552.

Kutlu, H. (2006). Hâce Muhammed Lutfi: Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri. İstanbul: Damla Yayınevi.

Lutfi, Hâce Muhammed (2011). Hulâsatül-hakâyık ve Mektûbât-ı Hâce Muhammed Lutfi. İstanbul: Damla Yayınevi.

Memiş, A. (2000). Hâlid-i Bağdadi: Hayatı, Eserleri, Tesirleri ve Anadolu'da Hâlidilik. İstanbul: Kitabevi.

Şimşek, Halil İ. ve Özköse, K. (2009). Altın Silsile'den Altın Halkalar. Ankara: Nasihat Yay.

Tan, Z. (2013). "Mevlânâ Hâlid-i Bağdadi'nin Talebelerinden Seyyid Tâhâ el-Hakkârî". İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı: 3, ss. 97-126.

Taşyürek, M. (1998). Hatme-i Hâcegân Sultanları, İstanbul: Alioğlu Yayınevi.

Yavuz, K. ve diğ. (1993). Evliyâlar Ansiklopedisi (I-XII). İstanbul: Türkiye Gazetesi Yay.

Yüksel, S. (1977). Mevlânâ Hâlid-i Bağdadi'nin Divân'ı ve Şerhi. İstanbul: Sabah Gazetesi Kültür Yay.